

БІБЛІОЛОГІЧНА, БОГОСЛОВСЬКА, ІСТОРИЧНА СПАДЩИНА КМА–КДА

Сергіій ГОЛОВАЩЕНКО

БІБЛІЙНІ СТУДІЇ В КИЇВСЬКІЙ ДУХОВНІЙ АКАДЕМІЇ (XIX – ПОЧ. XX СТ.) У ЄВРОПЕЙСЬКОМУ КОНТЕКСТІ: РЕФЛЕКСІЇ ТА ПРАКТИКИ

Ця стаття підготовлена на підставі узагальнення результатів кількарічного дослідження в рамках проекту «Філософська і богословська спадщина Київської духовної академії (1819–1924): європейський контекст» (НаУКМА, 2017–2019). Наша особиста праця стала внеском до цілісного і систематичного вивчення духовно-інтелектуальної спадщини Київської духовної академії в контексті розвитку європейської філософії та теологічної науки й освіти. З'ясовувалися особливості та найвагоміші результати діалогу київських академістів з європейськими біблійними студіями. Уперше були виокремлені свідчення значущості іноземного досвіду біблійних студій у найширшому суспільному та культурному контекстах. Було виявлено, що рецепція київськими біблієзнавцями-академістами цього досвіду була нелінійною. Ідейно-конфесійні завдання КДА зумовлювали критичне засвоєння київськими академістами західноєвропейського доробку. Деякі видатні біблієзнавці КДА другої половини XIX – початку XX ст. у своїх рефлексії впритул наблизилися до розуміння біблійного нормативного та символічного ресурсу як підстави не лише для конфесійної православної ідентичності, але і як ідеологічного та морального чинника суспільної модернізації за європейськими зразками. На ґрунті полеміки із західним біблієзнавством та богослов'ям в КДА поставала не лише власна апологетична традиція, але й перші паростки проторелігієзнавчих досліджень на основі раціонально-критичного дослідницького дискурсу.

Ключові слова: *Біблія, біблійні студії, Київська духовна академія.*

Минулий наш дослідницький досвід¹ засвідчив, що розвиток київської біблієзнавчої традиції супроводжувався, особливо з другої половини ХІХ ст., потужною рефлексією дослідниками закордонного досвіду, який був переважно іншokonфесійним. Раніше критична рецепція київськими дослідниками-академістами ХІХ – початку ХХ ст. іноземного досвіду академічних біблійних студій уперше вивчалася нами у їх богословському апологетичному та науково-критичному аспектах. Була проаналізована популяризація Біблії у зв'язку з церковними паралітургійними практиками: проповідницькою, релігійно-освітньою та місіонерською. Вивчалася і роль біблійних студій у становленні саме східнослов'янської православної ідентичності. У цьому ж дослідженні ми вийшли за межі відзначених рефлексій київських дослідників-академістів. Уперше були виокремлені свідчення значущості іноземного досвіду біблійних студій у найширшому суспільному та культурному контекстах. Були по-новому висвітлені, або навіть уперше уведені до наукового обігу:

– богословсько-історичні нариси Стефана Сольського, де процес своєрідного засвоєння Біблії в православних українських землях показаний у широкому європейському контексті;

– замітки С. Сольського та його колег (Харисим Орда, Олександр Воронов, Микола Дроздов, Афанасій Булгаков, Микола Маккавейський), зроблені протягом 1860–1890-х та на самому початку 1900-х рр. стосовно суспільного статусу Біблії та біблійних знань, а також щодо розрізнення у цьому зв'язку європейської та внутрішньої ідейної та культурної ситуації;

– дослідження Володимира Рибінського початку ХХ ст., де ґрунтовно проаналізований тогочасний західний досвід засвоєн-

¹ Головащенко С. І. Біблієзнавство в Київській духовній академії (ХІХ – поч. ХХ ст.): становлення і розвиток / Автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора філос. наук за спец-стю 09.00.11 – релігієзнавство. – К.: Національний педагогічний ун-т імені Н. П. Драгоманова, 2015. – С. 22–24; Головащенко С. І. Дослідження та викладання Біблії в Київській духовній академії ХІХ – початку ХХ ст.: Монографія. – К.: Видавничий відділ Української Православної Церкви, 2012. – С. 139–147, 151–158; Головащенко С. І. Між академічним вивченням і місіонерською популяризацією Біблії: «особлива думка» професора Володимира Рибінського // Наукові Записки НаУКМА. – Том 141: Філософія та релігієзнавство. – К., 2013. – С. 23–31.

ня Біблії не лише в релігійно-церковній, але й в освітній, громадсько-політичній та сімейно-побутовій сферах;

– праці Дмитра Богдашевського (згодом – архієп. Василій) та прот. Олександра Глаголева, присвячені застосуванню Біблії для осмислення нагальних моральних, соціальних, економічних та політичних проблем тогочасного суспільства (передовсім з урахуванням «київської», фактично української специфіки;

– критико-бібліографічні замітки та рецензії, створені у різні роки другої половини ХІХ – початку ХХ ст. С. Сольським, а також Х. Ордою, Арсенієм Царевським, В. Рибінським, О. Глаголевым, Д. Богдашевським. У цьому досі ще не дослідженому жанрі проявився ступінь залучення київських дослідників до європейської та світової наукової, богословської, суспільно-політичної та морально-етичної думки; максимально синхронно відбувалася критична рефлексія іноземного досвіду постановки й розв'язання нагальних наукових, моральних та суспільно-політичних завдань; оцінювалася актуальність такого досвіду для «домашнього» застосування;

– праці знаних київських православних богословів та біблієзнавців другої половини ХІХ – початку ХХ ст. (Х. Орда, С. Сольський, Федір Покровський, В. Рибінський, Д. Богдашевський), з апологією історизму біблійної оповіді та буквального сприйняття явленого там надприродного елементу, а також спробами здійснити своєрідну раціоналізацію сприйняття чудесного в Біблії.

У різних аспектах праці названих київських біблієзнавців-академістів аналізувалися протягом останніх років у низці публікацій². Відповідно, в ході оригінального аналізу цієї спадщи-

² Головащенко С. І. Внесок професора КДА Я. О. Олесницького (1842–1907) у становлення національного біблієзнавчого науково-богословського дискурсу // *Православ'я в Україні: Збірник за матеріалами VIII Міжнародної наукової конференції*. – К.: [Київська православна богословська академія], 2018. – С. 483–494; Головащенко С. І. Історико-біблієзнавчі нариси професора КДА С. М. Сольського як джерело вивчення вітчизняної традиції дослідження Святого Письма // *Філософська і богословська спадщина Київської духовної академії (1819–1924): досвід археографічних і бібліографічних студій: зб. наук. пр. / упоряд. і наук. ред. М. Л. Ткачук*. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2019. – 152 с. – С. 60–86; Головащенко С. І. Критико-бібліографічні практики інтеграції біблійних студій в КДА до європейсько-

ни вияснилося кілька важливих моментів. По-перше, рецепція київськими авторами іноземного іншokonфесійного досвіду прочитання та критичного аналізу Біблії набувала нелінійного характеру. Ідейно-конфесійні завдання КДА як православного богословського навчального закладу зумовлювали специфічно критичне засвоєння київською професурою європейського доробку – у складній взаємодії його різних шкіл та тенденцій.

По-друге, деякі видатні біблієзнавці КДА другої половини XIX – початку XX ст. у своїх рефлексії впритул наблизилися до розуміння біблійного нормативного та символічного ресурсу як підстави не лише для конфесійної православної ідентичності, але

го богословсько-дослідницького контексту (друга половина XIX – початок XX ст.) // Наукові Записки НаУКМА. – Філософія та релігієзнавство. – Том 1. – К.: НаУКМА, 2018. – С. 79–90; Головащенко С. І. Критичні огляди та рецензії професорів Київської духовної академії на закордонну біблієзнавчі літературу: тематика і зміст (друга половина XIX – початок XX ст.) // Наукові Записки НаУКМА. – Філософія та релігієзнавство. – Том 2. – К.: НаУКМА, 2018. – С. 65–78; *Golovashchenko Sergiy*. Kyiv in the Global Biblical World: Reflections of KTA Professors from the Second Half of the 19th and Early 20th Centuries // Kyiv-Mohyla Humanities Journal. – 2018. – № 5. – Р. 37–59; Головащенко С. І. Між академічним вивченням і місіонерською популяризацією Біблії... – С. 23–31; Головащенко С. І. Надприродне та чудесне в біблійному наративі: критичний досвід професорів Київської духовної академії (друга половина XIX – початок XX ст.) // Наукові Записки НаУКМА. – Філософія та релігієзнавство. – Том 3. – К.: НаУКМА, 2019. – С. 43–51; Головащенко Сергій. Постанова богословсько-апологетичного дискурсу в біблійних дослідженнях Київської духовної академії кінця XIX – початку XX ст. // Theological Reflections: Euro-Asian Journal of Theology. Special Issue. – 2018. – № 21. – С. 43–64; Головащенко С. І. Своєрідність вітчизняного православного біблієзнавства: інституційний та біографічний виміри // Біографічний підхід у вивченні історії та спадщини Київської духовної академії (1819–1924): зб. наук. пр. / упоряд. і відп. ред. М. Л. Ткачук. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2016. – С. 56–72; Головащенко С. І. Україна в символічному «біблійному світі»: історичні уроки та перспективи // Українське релігієзнавство. – К., 2020. – № 90. – С. 14–33; Головащенко С. І. Чудо й надприродне в євангельському наративі: апологетична позиція професора Київської духовної академії Дмитра Богдашевського // Наукові Записки НаУКМА. – Філософія та релігієзнавство. – Том 4. – К.: НаУКМА, 2019. – С. 30–39.

і як ідеологічного та морального чинника суспільної модернізації за європейськими зразками.

І нарешті, на ґрунті полеміки із західним біблієзнавством та богослов'ям в КДА поставала не лише власна апологетична традиція, але й перші паростки проторелігієзнавчих досліджень на основі раціонально-критичного дослідницького дискурсу. Далі наведемо низку суттєвих позицій, які відбивають результати дослідження.

Постійне й потужне звернення київських авторів до іноземного досвіду, його аналіз та зіставлення з місцевими духовними, ідеологічними, культурними та політичними обставинами спричинялися найтіснішими контактами місцевої богословської традиції із Заходом. Такі контакти поставали ще з часів Києво-Могилянської академії та набували нової інтенсивності в добу КДА.

Дедалі виразніша необхідність врахувати світовий досвід та зразки яскраво демонструвала поліфонійну єдність європейського світу, в тому числі, у його духовно-культурній складовій, нормативним та символічним стрижнем якої була Біблія. Тож київські дослідники поступово – чи в спеціально написаних творах, чи в окремих зауваженнях, розкиданих по різних статтях, монографіях, оглядах – увиразнювали місце власної традиції у великому «біблійному світі».

Актуалізація біблійного досвіду як поля смислів, крізь призму яких є можливим осмислення актуальних історичних подій, відбувалася в Європі та по-європейському орієнтованому світі ХІХ – початку ХХ ст. у суперечливих формах. Криза традиційних, протягом тисяч років загартованих форм засвоєння біблійних цінностей через церковні літургійні та паралітургійні практики, релігійне просвітництво та сімейне моральне виховання призвела до масштабної трансформації публічного простору прочитання й застосування Біблії.

Біблійні сюжети, мотиви, символи почали використовуватися для реалізації як глобальних, так і локальних культурних, релігійних та навіть політичних проєктів. Це було, зокрема, застосування Біблії як фундаменту загальнодержавної системи релігійного виховання, яка мала на меті зміцнення громадянської єдності і була, по суті, одним з європейських «протонаціональних» проєктів.

Трансформація культурно-освітнього ландшафту європейських країн, пов'язана, насамперед, із зростанням ваги науки та

більшою доступністю освіти для народних верств, розширила також і межі публічного простору обговорення біблійної проблематики. Монополія церковних біблійно-освітніх практик була знищена появою та зміцненням секулярних форм біблійних студій. Нові форми засвоєння біблійних відомостей дедалі частіше спиралися на раціоналістичну критику церковних точок зору. Навіть більше: відбувалося конструювання нових глобальних позаконфесійних або інтерконфесійних релігійних проєктів. Біблія застосовувалася для осмислення соціальних, економічних, політичних та моральних проблем, актуальних наприкінці XIX – початку XX ст. – у добу індустріального капіталістичного «модерну».

Усвідомлювалася потреба й можливість залучати символічну мову Біблії для формулювання ідей глобальної (і принаймні, всеєвропейської) єдності. Міжкультурна та міжконфесійна взаємодія постала як чинник постійно актуального перепрочитання біблійного тексту та тексту європейської культури в цілому. Нове прочитання біблійних символів сполучалося з набуттям Європою нового місця у світовій цивілізації. Так народжувалася європейська і водночас глобальна модернізаційна культурна парадигма, розвиток якої позначив усе XX ст. і продовжує впливати і на початок століття нинішнього.

Через зіставлення зарубіжного досвіду засвоєння й застосування Біблії з вітчизняною, «домашньою» ситуацією київські дослідники-академісти об'єктивно зміцнювали ідею універсального «біблійного світу». «Біблійний світ» – як єдність духовно-символічного та етно-географічного начал, по-теперішньому кажучи, «геополітичний феномен» – дедалі глобалізувався, модернізувався. Внаслідок цього виникали виклики і на адресу «протоукраїнської» культури й «протоукраїнського» суспільства. Ці виклики стануть надзвичайно актуальними вже в перші десятиліття XX ст., коли постане модерна українська державність та почнеться українське національно-культурне будівництво.

Та й нині наше самоусвідомлення як європейців, як повноправних членів глобальної спільноти націй потребує досвіду прочитання Біблії як джерела смислів, спільних з рештою світу, з досвідом інших народів. Досвід цей, як бачимо, вже понад півтора століття привертає увагу київських інтелектуалів, представників академічної спільноти.

Стратегії європейської контекстуалізації біблійознавчого дискурсу в Київській духовній академії ще в XVII–XVIII ст. повставали в полі взаємодії православ'я з католицькою та протестантською богословськими традиціями. Перетворення Київської академії протягом на початку XIX ст. з «протоуніверситетської» інституції на виразно конфесійний заклад визначило певний конфлікт між відкритістю київської біблійної науки до європейського досвіду та конфесійно заангажованими умовами його застосування. Це і в подальшому актуалізувало питання про європейський «біблійно-критичний» досвід та шляхи його рецепції.

Історичний період XIX – початок XX ст. став часом, коли більш як на століття уперед у світі закладалася проблематика вивчення Біблії, виокремлювалися і конкурували між собою різні теоретичні позиції, відповідні школи й течії. Особливим випробуванням для православного духовно-академічного біблійознавства став розвиток західної біблійної науки на засадах раціоналізму й ліберальної теології. Відтак, зіставлення традиційної та науково-раціоналістичної ідейно-методологічних парадигм вже з 1860-х рр. ставало одним із важливих складників київського духовно-академічного біблійознавства.

Становлення висвітлених вище стратегій осмислення західноєвропейських впливів у царині біблійознавства та реагування на них з православних позицій звершувалися саме у своєрідний «осьовий час», коли більш як на століття уперед формулювалися основні питання світового біблійознавства, виокремлювалися і конкурували між собою різні теоретичні позиції, школи та течії. Для православних дослідників це були перші спроби зіставити вірність власній догматичній і культурній традиції із входженням до європейського та світового духовно-інтелектуального простору.

Дискусія з інославною концепціями, особливо радикальними, стала невід'ємною складовою та чинником розвитку вітчизняної біблійної науки, виявляючи можливість продуктивного освоєння новітніх прийомів дослідження, герменевтики, результатів історичних пошуків із залученням допоміжних дисциплін (історії, археології, палеографії та ін.).

На підставі детальнішого аналізу ключових критико-бібліографічних практик освоєння західного інтелектуального досвіду (насамперед оглядів іноземної біблійознавчої літератури, здійснених біблійознавцями КДА), встановлюємо, що друга половина

XIX – початок XX ст. знаменували новий період європейських біблійнознавчих досліджень. Поряд з теоретичним осмисленням змісту Біблії на Заході посилювалася її популяризація. Твори «практичної екзегези», розраховані на масове сприйняття, задовольняли потреби не лише богословів, але й зацікавлених мирян. Це спричинило появу світської «позаакадемічної» біблеїстики, з неоднозначними наслідками для традиційної апологетики.

У цю ж добу визначилися основні інтелектуальні центри європейських біблійнознавчих досліджень: домінувала німецька бібліологічна література різних напрямів; тривала її ідейна трансляція на англомовний світ. Інкультурація західних текстів до православного середовища часом викликала конфесійну цензуру (або навіть і самоцензуру) місцевих перекладачів.

Визначалися основні ідейні та методологічні «табори»: раціоналістичний; апологетичний; «поміркований». Кількісне переважання на Заході негативно-критичного напрямку викликало своєрідний «світоглядний дрейф», який спонукав до компромісів між традиційними поглядами та результатами новітніх досліджень. Київські біблійнознавці-академісти ретельно виокремлювали популярних західних ортодоксів або представників поміркованого напрямку, яких місцевий православний екзегет міг би мати за апологетичних співників. Головною вимогою до цих дослідників було поєднання науковості з апологетичним налаштуванням.

У структурі закордонних біблійнознавчих досліджень базовим стало вирізнення «теоретичної» критики та «практичної екзегези» Біблії. Дисциплінарно як у старозавітних, так і в новозавітних студіях домінували критика тексту, ісагогіка, історія та хронологія, богослов'я та практична екзегеза. Ключовими залишалися: походження, авторство, історичність, автентичність П'ятикнижжя (дискусії навколо «документарної теорії»); інших розділів Старого Завіту; Євангелій (вирішення «синоптичної проблеми»); «апостольських» книг (Діяння, Послання). Зіставлялися критичні та апологетичні стратегії роз'яснення. Каталізатором закордонних біблійнознавчих досліджень була текстологія, ґрунтована на нових критичних редакціях текстів давньоєврейського, грецького (LXX), грецького Нового Завіту; на нових словниках та граматиках.

Становлення раціоналістичного, «позитивного» наукового дискурсу доби глобальної індустріалізації визначило закордон-

ні методологічні пошуки місця біблійних студій у новій системі знання, на перетині богослов'я з широким колом історичних, гуманітарних та соціальних наук. Водночас захист церковної традиції вимагав свідомої постановки апологетичних завдань, спростування філософських вчень, які суперечать біблійним поглядам. Київські рецензенти шукали приклади апологетичної «обробки» чи «корекції» наукових методів в межах богословського дискурсу: синтезу «історичності та біблійної теологічності», «науковості» та «практичної повчальності». Важливою для подальшої інтеграції наукових методів до вивчення Біблії стала критична оцінка меж застосування раціоналістичної біблійної критики, взагалі «права науково-критичного вивчення».

Новим у методологічному сенсі явищем поставав зв'язок дослідження Біблії з актуальною суспільною та пізнавальною проблематикою на Заході – і нове застосування біблійних аргументів. Біблійні прообрази часом ставали знаряддям осмислення суспільно-історичного процесу та навіть розбудови новітньої універсальної історіософії. Нова пізнавальна ситуація в природничих науках породила «біблійний конкордизм» як певну бібліологічну парадигму.

Знаковим виміром міждисциплінарності, фактологічної та евристичної відкритості біблієзнавства на Заході стало дедалі активніше зіставлення біблійних та позабіблійних джерел. Аналізувався зв'язок Біблії з еллінською філософією і талмудичною традицією. Дані індології, єгиптології, ассириології, ірано- та вавилонознавства застосовувалися для вирішення проблем походження та змісту біблійного тексту. А на цьому тлі поставали фактично зародки компаративістики біблієзнавчої та ширше – релігієзнавчої.

Київські рецензенти виявили спроби соціокультурного конструювання та свого роду «неорелігійні» пошуки на біблійному ґрунті. З історико-релігійної точки зору конструктивною виглядала популяризація біблійної історії як своєїрідної, часто символічної, історії реальних релігійних форм – через ідею еволюції старозавітної релігії або гіпотезу «стадіальності першохристиянства» та її відбиття у змісті «синоптиків».

Нарешті, ключова для релігійної свідомості та богослов'я проблема співвідношенні історичного та міфологічного в біблійній оповіді поставала як проблема історичної реальності надпри-

родного, позитивне вирішення якої було підґрунтям утвердження й захисту достовірності усього тексту Святого Письма. Зіставлення історичного та міфологічного елементу в Біблії було на Заході в центрі дискусій дослідників як старозавітних, так і новозавітних текстів.

Раціоналістична біблійна критика на Заході запропонувала дискурс, у якому критика ідеї надприродного поставала насамперед як проблема співвідношення історичного та міфологічного елементу в біблійній оповіді. А в системі смислів, котрі відстоювала апологетична бібліологія, воно ж означало проблему визнання історичної реальності та прийняття до пізнавальних і життєвих практик надприродного, чудесного елементу в Біблії.

Проблема співвідношення історичного та міфологічного в біблійній оповіді як проблема історичної реальності надприродного виявилася однією з ключових для релігійної свідомості та богослов'я. Позитивне вирішення цієї проблеми ставало наріжним каменем біблійної апологетики незалежно від її конфесійного спрямування, а саме: підґрунтям утвердження й захисту достовірності цілого тексту Святого Письма. Вважаємо, що саме це питання – як з боку віроповчального й догматичного, так і з боку герменевтичного – було і досі є одним з найдражливіших для релігійної свідомості загалом та богословської рефлексії зокрема.

Боротьба з десакаралізацією біблійної оповіді та, відповідно, з нівеляцією її автентичності й достовірності визначила стрижень як західної, так і вітчизняної біблійної апологетики. У нас ця полемічна тенденція була започаткована з другої половини ХІХ ст. контактом київських православних біблієзнавців із західним досвідом опрацювання проблеми надприродного й чудесного в біблійному наративі. Київські біблієзнавці-академісти у своїх бібліографічних публікаціях та авторських розвідках заперечували як тенденційні спроби критиків-раціоналістів представити біблійну оповідь як зібрання «міфів», «алегорій», «типів», «символів», а також натуралістичні пояснення, зокрема психологічні – коли надприродні події, явлення чудесного в Біблії пояснювалося «комбінаціями природних психологічних станів», особливостями психіки персонажів або «суб'єктивізмом» біблійних письменників.

Своїми апологетичними зусиллями київські православні дослідники підтвердили сутнісний зв'язок віроповчального, догматичного та герменевтичного аспектів проблеми історичності над-

природного в Біблії: визнання реальності чуда є підтвердженням достовірності самого Святого Письма, означає його істинність та надійність як образу священної історії, джерела віри та практик життя. Обґрунтування автентичності біблійної оповіді як історичного джерела є підставою для довіри до істинності й автентичності подій та свідчень, які стали фактологічною основою християнської церковної історії, фундаментом для християнського повчання у вірі.

Не викликає сумнівів, що ХІХ – початок ХХ ст. стали часом залучення київського духовно-академічного біблієзнавства до світового науково-богословського простору. Воно було виявлене в реалізованих біблієзнавцями – професорами КДА різноманітних формах символічного осмислення соціального та культурного досвіду, в певних ключових культурних практиках. Були продемонстровані: сприйняття актуальної у світі проблематики; динаміку та спрямованість реагування на методологічні й ідейні виклики; ступінь рецепції київськими академістами тих чи інших дослідницьких і герменевтичних моделей.

Serhiy HOLOVASHCHENKO

BIBLICAL STUDIES OF KYIV THEOLOGICAL ACADEMY (XIX – EARLY XX) IN EUROPEAN CONTEXT: REFLECTIONS AND PRACTICES

This report is prepared on the basis of summarizing the results of several years of research within the project «Philosophical and theological heritage of the Kyiv Theological Academy (1819–1924): the European context» (NaUKMA, 2017–2019). Our personal work has contributed to the holistic and systematic study of the spiritual and intellectual heritage of the Kyiv Theological Academy in the context of the development of European philosophy and theological science and education. The peculiarities and the most important results of the dialogue of Kyiv academics with European Bible studies were clarified. For the first time, evidence of the importance of foreign experience of biblical studies in the broadest social and cultural contexts has been singled out. It was found that the reception of this experience by Kyiv biblical scholars-academics was non-linear. The ideological and confessional tasks of the KSA conditioned the critical assimilation of Western European works by Kyiv researchers. Some prominent bibliologists of the KDA, in their

reflections, came close to understanding the biblical normative and symbolic resource as a basis not only for confessional Orthodox identity, but also as an ideological and moral factor of social modernization according to European models. On the basis of the controversy with Western biblical studies and theology in KDA appeared not only its own apologetic tradition, but also the first sprouts of proto-religious research on the basis of rational-critical research discourse.

Keywords: Bible, *Biblical Studies*, *Kyiv Theological Academy*.